

UDK 7.092 (497.6) "197/199"
Izvorni naučni rad

NAGRADA ZAVNOBiH-a – OSNIVANJE, TRAJANJE I ZNAČAJ

Aida Ličina Ramić

Univerzitet u Sarajevu, Institut za historiju, Bosna i Hercegovina

Autorica u ovom radu piše o Nagradi ZAVNOBiH-a kao posebnom priznanju ustanovljenom 1971. godine koje se dodjeljivalo povodom obilježavanja državnog praznika Dana ZAVNOBiH-a, 25. novembra. Na osnovu arhivskih izvora i štampe opisano je osnivanje nagrade, njeno trajanje i značaj. S obzirom na to da je nagrada dodjeljivana uz obilježavanje bosanskohercegovačkog državnog praznika neophodno je pratiti uporedo i transformaciju ovog praznika, kao i opća društveno-politička kretanja u zemlji kako bi se dobila vjerodostojnija slika o ovom pitanju.

Ključne riječi: ZAVNOBiH, Nagrada ZAVNOBiH-a, Dan državnosti SR BiH, Dan Republike, 25. novembar

Nastojanje da se Prvo zasjedanje Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine (ZAVNOBiH), koje je održano 25. novembra 1943. godine, sagleda iz nove perspektive, perspektive današnjice, neopterećene ideološkim i dogmatskim pritiscima prošlog vremena, otvara prostor za brojna pitanja, a jedno od njih koje do danas nije posebno razmatrano je Nagrada ZAVNOBiH-a. Nagrada je ustanovljena i dodjeljivana povodom obilježavanja bosanskohercegovačkog državnog praznika, 25. novembra, dana kada je održano Prvo zasjedanje ZAVNOBiH-a.

Osnivanje i obilježavanje praznika u socijalističkoj Jugoslaviji, kao i u ostalim republikama, organizirano je najvećim dijelom u cilju utvrđivanja legitimiteta preko obilježavanja i proslavljanja brojnih datuma iz revolucionarne prošlosti.¹ Uz proslavu praznika mogu se vezati određene svečanosti, kao što su bili: mitinzi, komemorativne svečanosti, otvaranje raznih objekata i slično. Ovim proslavama pripadala je i dodjela nagrada i priznanja.² U okviru takvog svečarskog ambijenta može se analizirati i odnos Nagrade ZAVNO-BiH-a i državnog praznika, 25. novembra.

Nagrada ZAVNOBiH-a ustanovljena je 1971. godine Zakonom o osnivanju nagrade, donesenim od strane Skupštine Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine (SR BiH). Prema ovom zakonu, priznanje se dodjeljivalo za “izuzetan stvaralački doprinos razvitku Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine”.³ Dodatno obrazloženje ponuđeno je izmjenama navedenog zakona 1988. godine, u kojem je navedeno da se nagrada dodjeljuje “radi održavanja kontinuiteta u daljem revolucionarnom razvoju Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine između djela socijalističke revolucije utvrđenih odlukama Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine i rada savremenih generacija i trajnog sjećanja na ta djela i odluke”.⁴ Ovom izmjenom zakona nastojala se dodatno naglasiti funkcija nagrade u smislu podsjećanja na tekovine narodnooslobodilačke borbe na kojima se gradio legitimitet cjelokupnog državnog sistema, a koji je već 1988. godine bio u sve dubljoj krizi.

Osnivanje nagrade ZAVNOBiH-a može se povezati i s posebnim društveno-političkim prilikama toga vremena. Nagrada se dodjeljivala povodom proslave praznika SR BiH, koji se obilježavao 25. novembra, odnosno na dan održavanja Prvog zasjedanja ZAVNOBiH-a. Ovaj praznik ustanovljen je Zakonom u februaru 1969. godine zbog “trajnog obilježavanja istorijskog značaja Prvog zasjedanja ZAVNOBiH-a”.⁵ Uspostavljanje ovog praznika na repu-

¹ Rihtman Augustin D. 1990. 21.

² Gržinić V. 2013. 83. i 84.

³ Zakon o nagradi Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine. *Službeni list SR BiH*, 35/71., 20. 12. 1971. 880.

⁴ Zakon o nagradi Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine. *Službeni list SR BiH*, 2/88. 14. 1. 1988. 58.

⁵ Zakon o proglašenju dvadesetpetog novembra državnim praznikom Socijalističke Republike

bličkom nivou posljedica je intenzivnih promjena u vrijeme decentralizacije vlasti, odnosno jačanja republika. U tom pravcu kretao se i Savez komunista Jugoslavije (SKJ), koji je svojim Statutom iz 1969. godine ojačao republike, tako što su republički savezi zasjedali prije SKJ, što do tada nije bio slučaj. Osnivanje Nagrade ZAVNOBiH-a također je imalo važnu ulogu u jačanju bosanskohercegovačkog identiteta, naročito u vrijeme burnih dešavanja početkom 1970-ih godina. Optužbe da se nacionalni interesi manjih naroda zastavljaju podstakli su na isticanje nacionalne pripadnosti svakog stanovnika te na jačanje suvereniteta federalnih jedinica koji je dodatno naglašen donošenjem Ustava 1974. godine.⁶

Premda je nagrada ustanovljena 1971. godine prošle su dvije godine do dodjele prvih priznanja, tačnije ona su uručena prilikom obilježavanja godišnjice ZAVNOBiH-a kao državnog praznika 1973. godine. Razlog je, kako se navodi, to što se čekala jubilarna trideseta proslava od Prvog zasjedanja ZAVNOBiH-a, kao i od Drugog zasjedanja AVNOJ-a, čime se još jednom željela naglasiti povezanost sa saveznim praznikom.⁷ Među dobitnicima 1973. godine bili su: Džemal Bijedić, Ante Babić, Rodoljub Čolaković, Uglješa Danilović, Rato Dugonjić, Avdo Humo, Olga Marasović, Đuro Pucar i drugi. Za 1973. godinu dodijeljeno je ukupno dvadeset nagrada istaknutim društveno-političkim, kulturnim i naučnim radnicima.⁸

Glavnu odluku u izboru kandidata vršio je Odbor za dodjeljivanje nagrade ZAVNOBiH-a, koji su činili predsjednik i dvanaest članova, odnosno četrnaest od 1978. godine, s mandatom od dvije godine. Odbor je odlučivao o dodjeli nagrade, obavještavao javnost o imenima nagrađenih i o tome izvještavao Skupštinu SR BiH. S namjerom za što boljim izborom kandidata, ovo tijelo imalo je mogućnost obrazovanja posebnih komisija za pojedine oblasti društvenog života da bi se ocijenila dostignuća pojedinih kandidata za prestižnu nagradu. U ove komisije imenovani su istaknuti pojedinci iz društveno-političkih, naučnih, stručnih i kulturnih oblasti života. Osim toga, Odbor je u nekim posebnim slučajevima mogao zatražiti mišljenje o prijedlozima za

Bosne i Hercegovine. *Službeni list SR BiH*, 5/69. 11. 2. 1969. 65.

⁶ Petranović B. 1989. 401. i 402; *Istorija Saveza komunista Bosne i Hercegovine*. 1990. 180; Kamberović H. 2012. 113-155; Čalić Mari-Žanin. 2013. 285., 286. i 319-322.

⁷ Šajatović B. "Dvadeset laureata". *Oslobođenje*, 25. 11. 1973. 9.

⁸ Vidi prilog na kraju rada.

nagradu i u određenim naučnim i stručnim ustanovama.⁹

Kandidate su mogli predlagati organizacije udruženog rada, samoupravne interesne zajednice, društveno-političke organizacije, stručna i druga udruženja te grupe građana.¹⁰ Često su prijedlozi za pojedine kandidate stizali iz više organizacija. Tako naprimjer, 1985. godine reditelja i glumca Radoslava Zoranovića istovremeno za nagradu predložile su Zajednica profesionalnih pozorišta BiH i Festival malih i eksperimentalnih scena Jugoslavije. Ovo nije bio usamljen primjer. Za sve predložene kandidate prilagane su iscrpne biografije i obrazloženje prijedloga.¹¹

Sredstva za dodjelu nagrade, u početku, osiguravala su se iz budžeta SR BiH preko Republičkog fonda za dodjeljivanje nagrade ZAVNOBiH-a. Ova sredstva mogli su dati građani te druge organizacije u vidu poklona i zavještavanja. Ovakav način finansiranja ukinut je vrlo brzo, a već 1973. godine usvojena je odluka da se prihodi za nagradu i rad Odbora osiguraju iz budžeta SR BiH na godišnjoj razini što se održalo na snazi sve do 1991. godine kada su dodijeljena i posljednja priznanja.¹²

Nagradu su činile plaketa i novčani dio. Likovno rješenje izgleda Povelje utvrđivao je odbor, a svojim oblikom i sadržajem nastojao se simbolizirati *Dan državnosti SR BiH*. Visinu novčanog dijela nagrade prvo je određivao Odbor, a od 1988. godine iznos je bio utvrđen fiksno u visini pet prosječnih mjesečnih ličnih dohodaka radnika SR BiH iz prethodne godine. S obzirom

⁹ Zakon o nagradi Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine. *Službeni list SR BiH*, 35/71. 20. 12. 1971. 880; Zakon o nagradi Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine. *Službeni list SR BiH*, 14/78. 15. 5. 1978. 514.

¹⁰ Zakon o nagradi Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine. *Službeni list SR BiH*, 35/71. 20. 12. 1971. 880.

¹¹ Arhiv Bosne i Hercegovine (ABiH), Fond: *Socijalistički savez radnog naroda SR BiH (SSR-NBiH)*, Koordinacioni odbor za obilježavanje značajnih događaja i ličnosti iz političke i kulturne historije Bosne i Hercegovine. Kutija: Nagrade AVNOJ-a i ZAVNOBiH-a. (nesređena grada). Dopis Zajednice profesionalnih pozorišta BiH za Odbor za dodjelu Nagrade ZAVNOBiH-a, 29. 8. 1985; Isto. Dopis Festivala malih i eksperimentalnih scena Jugoslavije za Odbor za dodjeljivanje Nagrade ZAVNOBiH-a, 30. 8. 1985.

¹² Zakon o nagradi Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine. *Službeni list SR BiH*, 35/71. 20. 12. 1971. 880; Zakon o nagradi Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine. *Službeni list SR BiH*, 16/73. 18. 6. 1973. 511.

na sve veću finansijsku krizu, ovaj stav je već naredne, 1989. godine, bio izmijenjen, pa se visina nagrade utvrđivala u iznosu od pet prosječnih plata iz prvog tromjesečja, a naknadnom izmjenom iz trećeg tromjesečja godine za koju se dodjeljivala nagrada. Međutim, ekonomska kriza bila je do te mjere prisutna da je vrijednost ustanovljena prema primanjima s početka godine do uručenja nagrade (25. novembra – odnosno četvrtog tromjesečja) postala znatno manja.¹³

Nije zabilježen ni jedan slučaj oduzimanja nagrade, ali i ovo pitanje bilo je regulirano Zakonom o nagradi ZAVNOBiH-a iz 1988. godine. Nagrada se mogla oduzeti u posebnim okolnostima i to je podrazumijevalo oduzimanje povelje, ali ne i novčanog dijela nagrade. Oduzimanje se moglo izvršiti onim primaocima koji su pravosnažnom sudskom presudom osuđeni na kaznu zatvora ili težu kaznu za krivična djela protiv: osnova socijalističkog samoupravnog društvenog uređenja i bezbjednosti SFRJ; protiv čovječnosti i međunarodnog prava; ugleda SFRJ; oružanih snaga SFRJ; privrede i jedinstva jugoslavenskog tržišta; socijalističkog samoupravljanja i službene dužnosti. Osim navedenog, nagrada se mogla oduzeti ako je lice bilo osuđeno na kaznu zatvora preko tri godine ili težu kaznu, a radilo se o već navedenim krivičnim djelima. O oduzimanju nagrade odlučivao je Odbor i o tome obavještavao Skupštinu SR BiH, te se ista informacija objavljivala i u sredstvima javnog informiranja. Oduzeta nagrada vraćala se odboru.¹⁴

Do 1978. godine nagrada je dodjeljivana samo pojedincima, a nakon te godine i radnim organizacijama, odnosno kolektivima. Ova praksa prekinuta je 1988. godine. Od osnivanja do 1991. godine kada su uručene posljednje nagrade ZAVNOBiH-a, ukupno je bilo dodijeljeno 438 nagrada pojedincima i 25 kolektivima.¹⁵

Prema dostupnim podacima za period 1973-1985. regionalna zastupljenost kandidata bila je sljedeća:

¹³ Ukaz o proglašenju zakona o izmjeni zakona o nagradi Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine. *Službeni list SR BiH*, 24/89. 30. 6. 1989. 671; Ukaz o proglašenju zakona o izmjeni zakona o nagradi Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine. *Službeni list SR BiH*, 43/89. 23. 12. 1989. 1080.

¹⁴ Zakon o nagradi Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine. *Službeni list SR BiH*, 2/88. 14. 1. 1988. 58.

¹⁵ Vidi prilog na kraju teksta.

Regija	Broj dobitnika nagrade
Banja Luka	68
Bihać	32
Doboj	13
Goražde	5
Livno	15
Mostar	73
Sarajevo	51
Tuzla	46
Zenica	19
Ostalo	7
Ukupno	329

Tabela 1. Zastupljenost dobitnika nagrade ZAVNOBiH-a po regionalnom principu.¹⁶

Regionalna pripadnost određivana je prema mjestu rođenja dobitnika, a samo je u pojedinim slučajevima napravljena iznimka pa se regionalna pripadnost određivala prema mjestu boravka, odnosno mjestu gdje su ostvareni određeni rezultati u radu. Iz tabele može se vidjeti da su najveći regionalni, ujedno ekonomski, društveno-političkih i kulturni centri poput Banje Luke, Sarajeva, Tuzle i Mostara imali i najveći broj dobitnika nagrade ZAVNOBiH-a.

Sve do 1988. godine broj nagrada za jednu godinu nije bio tačno određen te je varirao iz godine u godinu. Najviše dodijeljenih nagrada bilo je 1985. godine kada je uručeno čak četrdeset dva pojedinačna priznanja i tri kolektivna. Od 1988. godine utvrđeno je da će se godišnje birati samo po deset laureta.¹⁷ Tako je i bilo sve do 1991. godine kada je od jedanaest prijavljenih dodjeljeno tek sedam nagrada. Među posljednjim dobitnicima bili su Rahela Albahari-Perišić, Josip Pejaković, Mersad Berber, Inga Kraljević, Salih Osmanbegović, Ivan Sokolić i Milorad Ekmečić.

¹⁶ Tabela je urađena prema podacima preuzetim iz ABiH, Fond: *SSRNBiH*, Kordinacioni odbor za obilježavanje značajnih događaja i ličnosti iz političke i kulturne historije Bosne i Hercegovine. Kutija: Nagrade AVNOJ-a i ZAVNOBiH-a. (nesređena građa). Pregled dobitnika nagrade ZAVNOBiH-a (regionalna pripadnost).

¹⁷ Zakon o nagradi Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine. *Službeni list SR BiH*, 2/88. 14. 1. 1988. 58.

Jugoslavenska kultura obilježavanja značajnih datuma bila je povezana s potrebom stvaranja kolektivnog sjećanja stanovništva na tekovine narodno-oslobodilačke borbe i socijalističke revolucije. Svaki praznik, pa tako i Dan Republike BiH – 25. novembar, doživljavao je određene promjene vezane uz opća društvena kretanja.¹⁸ Ove promjene ostavile su značajne posljedice i na popratni sadržaj tih manifestacija, u ovom slučaju na dodjeljivanje Nagrade ZAVNOBiH-a. Dodjela nagrada ZAVNOBiH-a od konca osamdesetih do 1991. godine postepeno je gubila na značaju jednako kao što se mijenjao i značaj obilježavanja proslave zasjedanja ZAVNOBiH-a. Proslavi 25. novembra kao državnog praznika SR BiH se iz godine u godinu posvećivalo sve manje prostora i na stranicama *Oslobođenja*, tek najosnovnije uz dosta šture informacije. Slično je bilo i sa Nagradom ZAVNOBiH-a. Od prve dodjele 1973. godine pa do 1988. godine ovom priznanju poklanjala se velika pažnja u *Oslobođenju*. Imena svih dobitnika s biografijama, kao i detaljni izvještaji s manifestacije dodjele nagrade bili su prezentirani ponekad i na četiri stranice ovog dnevnog lista.¹⁹

U govorima povodom uručjenja nagrada isticala se važnost ovog priznanja. Tako je Vaso Gačić, član Predsjedništva SR BiH, u govoru održanom ispred dobitnika nagrade ZAVNOBiH-a, 1978. godine, naglasio kako nagrada ima

¹⁸ O tome će više riječi biti u radu kolege Edina Omerčića u ovom broju *Historijskih traganja*.

¹⁹ "Dvadeset laureata". *Oslobođenje*, 25. 11. 1973. 9; "Priznanje za izuzetan doprinos razvitku BiH". *Oslobođenje*, 26. 11. 1974. 10; "Uručene nagrade ZAVNOBiH-a". *Oslobođenje*, 26. 11. 1974. 2; "Priznanje za stvaralački doprinos razvitku Republike". *Oslobođenje*, 25. 11. 1975. 5; "Priznanja za entuzijazam za stvaralaštvo". *Oslobođenje*, 26. 11. 1975. 4; "Priznanja tridesetorici pregalaca". *Oslobođenje*, 20. 11. 1976. 1, 4; "Uručena najviša priznanja Republike". *Oslobođenje*, 25. 11. 1976. 15; "Priznanja za stvaralaštvo i doprinos razvoju SRBiH". *Oslobođenje*, 23. 11. 1977. 1; "Dobitnici Nagrade ZAVNOBiH-a". *Oslobođenje*, 25. 11. 1977. 8; "Životno djelo Republici". *Oslobođenje*, 24. 11. 1978. 1., 4. i 5; "Podstrek za nova pregnuća". *Oslobođenje*, 26. 11. 1978. 3; "Djelo života – životu Republike". *Oslobođenje*, 23. 11. 1979. 2. i 3; "Stvaralački doprinos razvoju Republike". *Oslobođenje*, 25. 11. 1980. 4. i 5; "Istrajni i nepokolebljivi na Titovom putu". *Oslobođenje*, 26. 11. 1980. 3; "Priznanje za doprinos razvoju Republike". *Oslobođenje*, 25. 11. 1981. 12. i 13; "Priznanje za pregalaštvo". *Oslobođenje*, 26. 11. 1981. 2; "Priznanje za doprinos razvoju Republike". *Oslobođenje*, 25. 11. 1982. 6. i 7; "Uručene nagrade ZAVNOBiH-a". *Oslobođenje*, 26. 11. 1982. 3; "Dodijeljene nagrade ZAVNOBiH-a". *Oslobođenje*, 23. 11. 1983. 1; "Priznanja za doprinos razvitku Bosne i Hercegovine". *Oslobođenje*, 25. 11. 1983. 7; "Uručene nagrade ZAVNOBiH-a". *Oslobođenje*, 26. 11. 1983. 3; "Priznanje za doprinos razvoju SRBiH". *Oslobođenje*, 26. 11. 1984. 4; "Priznanje za izuzetan stvaralački doprinos". *Oslobođenje*, 25. 11. 1985. 10; "Nagrade ZAVNOBiH-a". *Oslobođenje*, 26. 11. 1986. 2.

“visoku političku i moralnu pouku”, te je istakao njenu povezanost i kontinuitet s tekovinama revolucije i odlukama ZAVNOBiH-a.²⁰ Godine 1980., dodjela nagrada odvijala se kao i većina događaja u vrijeme smrti Josipa Broza Tita te se nastojala naglasiti povezanost nagrade s Titom, odnosno uz njegovu ličnost i djelo. Tako se u govoru Seida Maglajlije, predsjednika Republičke konferencije SSRNBiH i predsjednika Odbora za dodjelu nagrade, navodi da dodjela nagrade “predstavlja najveće priznanje i čast kada i ovogodišnje dobitnike Nagrade ZAVNOBiH-a s pravom nazovom Titovim saborcima i dostojnim sljedbenicima Titovih revolucionarnih pregnuća i djela”.²¹

Za razliku od prethodnog perioda, od 1988. godine, pored toga što je broj dobitnika značajno manji, u novinama se mogu pronaći tek kraći članci o dodjeli ove nagrade, bez detaljnijih informacija o dobitnicima, njihovim fotografijama i slično.²² O tome kako je ova pojava u *Oslobođenju* našla svoj odraz i u proslavi Dana Republike najbolje svjedoči članak koji je objavljen 1989. godine pod naslovom: “Značajan datum, ne i državni praznik”. Dan Republike je državni praznik koji se proslavljao na dan održavanja Prvog zasjedanja AVNOJ-a, 29. novembra, i njegovo obilježavanje je ustanovljeno još 1945. godine.²³ U navedenom članku problematizira se tada aktuelno pitanje o izmjeni Zakona o praznicima prema kojem je predloženo da se 1. decembar, dan formiranja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, obilježava kao državni praznik, umjesto već spomenutog. Ipak, na sjednici Predsjedništva SR BiH ovaj prijedlog je odbijen jer kako je navedeno, između ostalog, nije zastupao interese svih naroda, već samo tri naroda.²⁴

Ako posmatramo obilježavanje ZAVNOBiH-a u sistemu ostalih jugoslavenskih praznika uočiti ćemo da već 1990. godine u Mrkonjić Gradu, mjestu

²⁰ “Podstrek za nova pregnuća”. *Oslobođenje*, 26. 11. 1978. 3.

²¹ “Istrajni i nepokolebljivi na Titovom putu”. *Oslobođenje*, 26. 11. 1980. 3.

²² “Deset dobitnika Nagrade ZAVNOBiH-a”. *Oslobođenje*, 25. 11. 1987. 1; “Priznanje za doprinos razvitku Republike”. *Oslobođenje*, 26. 11. 1987. 2; “Deset dobitnika Nagrade ZAVNOBiH-a”. *Oslobođenje*, 22. 11. 1988. 1; “Uručene nagrade ZAVNOBiH-a”. *Oslobođenje*, 25. 11. 1988. 1; “Dodijeljene nagrade ZAVNOBiH-a”. *Oslobođenje*, 22. 11. 1989. 1; “Uručene nagrade ZAVNOBiH-a”. *Oslobođenje*, 26. 11. 1989. 5; “Novi povijesni ispit zrelosti”. *Oslobođenje*, 25. 11. 1990. 3; “Zaboravljeni rođendan”. *Oslobođenje*, 26. 11. 1990. 3; “Uručene nagrade ZAVNOBiH-a”. *Oslobođenje*, 26. 11. 1991. 1; “Riječ-dvije sa dobitnicima”. *Oslobođenje*, 26. 11. 1991. 3.

²³ Gržinić V. 2013. 76.

²⁴ “Značajan datum, ne i državni praznik”. *Oslobođenje*, 24. 11. 1989. 1.

održavanja Prvog zasjedanja ZAVNOBiH-a, nije bilo nikakve manifestacije kojom je obilježen 25. novembar.²⁵ Svi navedeni podaci ukazuju na postepeno opadanje značaja obilježavanja Dana državnosti pa ujedno i dodjeljivanja Nagrade ZAVNOBiH-a. Za 1991. godinu dodijeljeno je samo sedam nagrada, a prilikom uručivanja državne nagrade iza koje je stajala Skupština SR BiH, jedan od dobitnika ove nagrade, Milorad Ekmečić, izjavio je sljedeće: “Pitate me gdje sam i šta radim? Ne znam gdje sam, a znadem šta radim. Tu sam u Bosni i Hercegovini, u jednoj državi koja se zajedno sa Jugoslavijom polako raspada, u skupštini koja jeste i nije skupština. A šta radim? Radim ono što sam uvijek radio. Gledam svoje papire, pokušavam da uobličim još jednu novu temu koju sam već odavno zamislio i koja će biti predmet moga istraživanja i dograđivanja u toku naredne godine”.²⁶

Nagrada ZAVNOBiH-a, ustanovljena početkom sedamdesetih u vremenu jačanja republičkih identiteta, formirana je s ciljem da podsjeća na revolucionarna pregnuća iz Drugog svjetskog rata te kao dio proslave obilježavanja državnog praznika, u znak sjećanja na Prvo zasjedanje ZAVNOBiH-a. Uočljiva je sličnost proslave 25. novembra i dodjele nagrade ZAVNOBiH-a, kao i obilježavanje Dana Republike, 29. novembra, i dodjele Nagrade AVNOJ-a. Oba događaja činila su sastavni dio memorijalne kulture jugoslavenskog društva. Kako se bližila disolucija jugoslavenske države i zaoštravala politička kriza u zemlji, tako je i ovaj državni praznik u Bosni i Hercegovini poprimao drugačiji sadržaj te se smanjivao prostor koji mu je bio posvećen. Posljednja proslava 25. novembra s dodjelom Nagrade ZAVNOBiH-a zabilježen je 1991. godine. Poslije toga, nema spomena o dodjeli Nagrade ZAVNOBiH-a premda se 25. novembar nastavio obilježavati kao Dan državnosti Bosne i Hercegovine, što je potvrđeno i zakonskom odredbom iz 1995. godine.

²⁵ “Zaboravljeni rođendan”. *Oslobođenje*, 26. 11. 1990. 3.

²⁶ “Davna zamisao”. *Oslobođenje*, 25. 11. 1991. 3.

Prilog br. 1.

Tabela s imenima svih pojedinačnih i kolektivnih dobitnika
Nagrade ZAVNOBiH-a od 1973. do 1991. godine.

Godina dodjele nagrade	Imena i prezimena dobitnika nagrade	Naziv kolektiva
1973.	Osman Karabegović, Rudi Kolak, Ismet Mujezinović, Iso Jovanović, Dušanka Kovačević, Đuro Pucar, Anto Babić, Rodoljub Čolaković, Uglješa Danilović, Franjo Herljević, Niko Jurinčić, Šefket Maglajlić, Vlado Šegrt, Džemal Bijedić, Jovanka Čović, Rato Dugonjić, Avdo Humo, Mevla Jakubović, Olga Marasović i Vojo Todorović.	-
1974.	Nisim Albahari, Bogomir Brajković, Edhem Čamo, Ibro Maglajlić, Cvijetin Mijatović, Čedomil Milićević, Tripo Milićević, Grujo Novaković, Mehmed Okanović, Boško Šiljegović, Mica Todorović, Zaga Umićević i Todor Vujasinović.	-
1975.	Jozo Bakrač, Nikola Cvijetić, Halid Čomić, Hamdija Čemerlić, Jolanda Đačić, Branislav Đurđev, Blažo Đuričić, Jahiel Finci, Derviš Gazić, Jure Kerošević, Mladen Knežević, Franc Novak, Slobodan Marjanović, Ilija Materić, Branko Mikulić, Milan Pantić, Alija Sirotanović, Dedo Trampić, Ibrahim Šator i Milica Vrhovac.	-
1976.	Branko Babić, Vlado Bajić, Sulejman Čaušević, Nijaz Dizdarević, Ilija Došen, Salko Fejić, Pavle Fukarek, Julije Hahamović, Adem Hercegovac, Rade Jakšić, Pero Jelčić, Hatidža Karabeg, Dragutin Kosovac, Todo Kurtović, Salamon Levi, Nada Manojlović, Drago Mažar, Risto Mijatović, Mitar Minić, Dane Olbina, Radovan Papić, Isidor Papo, Božo Peranović, Branko Popić, Hamdija Pozderac, Srđan Prica, Cvjetko Rihtman, Elizabeta Ristić, Ahmet Šehović i Vaso Trikić.	-

1977.	Ljubo Babić, Šukrija Bijedić, Oskar Danon, Karlo Dombaj, Nedim Filipović, Jakob Gaon, Mustafa Mujko Gluhić, Hasan Grabčanović, Mesud Hotić, Ivo Jerkić, Rahmija Kadenić, Kemal Kapetanović, Desa Koštan, Ignjat Marić, Mladen Mlađo Marin, Niko Mihaljević, Smilja Mučibabić, Božo Nenadić, Mile Perković, Dragica Pirnat, Danilo Protić, Mara Radić, Mićo Rakić, Ivo Šermet, Mirko Vranić i Marko Zovko.	-
1978.	Mato Andrić, Stipe Bilan, Krstan Bjeljac, Ljubo Božić, Ivan- Ivić Bubaš, Mida Čadra-Malkoč, Enver Ćemalović, Zaim Dizdarević, Moni Finci, Vaso Gačić, Jure Galić, Dušan Grk, Ratko Jovičić, Momir Kapor, Anđa Knežević, Simo Komlenić, Vinko Konta, Nikola Kotle, Joco Marjanović, Novak Mastilović, Munir Mesihović, Vlado Milošević, Juraj Neidhardt, Hamdija Omanović, Safet Pašalić, Stevo Popović, Stevo Rauš, Milanko Renovica, Brano Savić, Vojislav Spaić, Ivo Sunarić, Džemil Šarac, Mehmedalija Tufekčić, Dušan Vujatović i Miloš Zekić.	NIŠRO "Oslobođenje"
1979.	Salamon Abinun, Fazlija Alikalfić, Nikola Andrić, Josip Bač, Bora Batoz-Mijić, Muhidin Begić, Olga Brajković, Dušan Brstina, Vojislav Čolović, Branko Ćopić, Raif Dizdarević, Luka Džalto, Josip Gardaš, Fatima Hadžialić, Asim Hodžić, Dušan Jovanović, Filip Karaga, Miloš Kecman, Slobodan Kezunović, Ajša Maličević-Vujović, Ante Marić, Mira Meštrović, Milančić Miljević, Džemal Muminagić, Augustin Papić, Đorđe Pašajlić, Ratko Perić, Borivoje Popović, Draško Popović, Hakiija Pozderac, Nevenka Pucar, Džemal Ramović, Enver Redžić, Sana Salahović, Boško Simatović, Ramiz Sladić, Nikola Stojanović, Derviš Sušić, Mihajlo Škondrić, Božo Vukoje i Savo Vulin.	Omladinska radna akcija "Šamac- Sarajevo '78" Univerzitet u Sarajevu
1980.	Ankica Albahari, Boško Baškot, Drago Begić, Nijaz Begtašević, Danilo Bilanović, Stojan Bjelajac, Stipe Brekalo, Zahid Bukurević, Savo Čečur, Drago Davidović, Sredo Đukarić, Svetolik Gospić, Muhamed Grebo, Dušan Josipović, Radoslav Jovanović, Teufik Kadenić-Cinkara, Nikola Karanović, Stana Knežević-Delikuska, Drago Krndija, Džemal Mahmutčehajić, Milutin Morača, Nada Novak, Asim Pervan, Simo Radić, Ante Raštegorec, Jovo Rosić, Mustafa Sefo, Rizo Selmanagić, Božo Slavić, Mitar Soldat, Velimir Stojnić, Mitar Subotić, Uglješa Subotić, Miroslav Špiler, Simo Tadić, Gojko Ubiparip i Šukrija Uzunović.	Fabrika duhana Sarajevo Rudnici mrkog uglja "Zenica" Tkaonica ćilima Sarajevo

1981.	Fahrija Ajanović, Rade Bašić, Emerik Blum, Đurađ Vojinović, Milan Bosnić, Franjo Budimir, Esad Cerić, Dara Četković, Mujo Dizdar, Pero Đukanović, Bahra Đukić, Rajko Gagović, Rade Galeb, Ahmet Hadžić, Marica Himerlajh, Hajro Kapetanović, Haso Katanić, Ante Krezo, Derviš Kršlak, Sreten Lopandić, Relja Lukić, Nedeljko Macanović, Lazo Materić, Slavko Mićanović, Milorad Mijatović, Sreten Miović, Dušan Misirača, Roza Papo, Ante Ramljak, Tripo Šarenac, Mustafa Temim, Muzafer Spužić, Midhat Šamić, Mehmed Trbonja i Sofija Veselić-Dujković.	Industrija alata "Trebinje" SOUR "Jelšingrad" Banja Luka
1982.	Fikret Abdić, Milan Ačić, Karlo Barić, Alojz Benac, Abaz Deronja, Petar Dodik, Asim Džumhur, Dragutin Hlubna, Arfan Hozić, Hrvoje Ištuk, Muhamed Kadić, Jovo Kecman, Ljubo Kojo, Vlajko Kovačević, Mikan Marjanović, Panto Nikolić, Mitar Papić, Kemal Ramić, Mirjana Stankov-Šinik, Anto Sučić, Hamida Šabanac, Ahmet Šabić, Franjo Šimić, Danilo Štaka, Redžo Terzić, Stanko Tomić, Mirko Turić i Vlajko Ubavić.	OOUR "Hidroinženjering" u sastavu "Energoinvesta" Sarajevo OOUR "Mira Cikota" Prijedor u sastavu RO "Josip Kraš" Zagreb SOUR "Šipad" Sarajevo
1983.	Ante Alerić, Midhat Begić, Krešo Buntić, Esad Čengić, Edhem Džabić, Hasan Hadžiomerović, Fatima Jaganjac, Danilo Komnenović, Vera Krstić-Galeb, Cvija Mazalica, Asim Mujkić, Mirko Ostojić, Đurin Predojević, Mirko Radić, Hiba Ramadanović, Dragutin Stanić, Dušan Šobot, Rade Todović, Milan Trninić Crni, Aleksander Trumić, Rifat Tvrtković, Đuro Vekić i Smajo Zolj.	RO "Elektrobosna" Jajce RO "Fabrika sode" Lukavac RO "Hidroelektrane na Neretvi" Jablanica RO "Pretis" Vogošća
1984.	Milan Bjelogrić, Idriz Čejvan, Osman Đikić, Jova Grkavac, Kemal Halilović, Svetko Kačar, Boško Kecman, Alija Kreso, Željko Krešić, Danica Kurtović, Vjera Kušec, Spaso Mičić, Milorad Popović, Zehdo Suljić, Nikola Škobić, Savo Trikić, Miroslav Varadin, Dušan Vidović, Olga Vidović i Izet Zubović.	SOUR "Borac" Travnik SOUR "Krivaja" Zavidovići Republička konferencija Crvenog krsta BiH RO Rudnik i željezara Vareš

1985.	Džemal Alikalfić, Novak Anđelić, Ratko Bajić, Vlajko Begović, Krsto Dabović, Makso Dakić, Milan Daljević, Adolf Dančević, Hazim Eminefendić, Žak Finci, Kazimir Franković, Razija Handžić, Ahmet Hromadžić, Olga Humo, Vlado Ivković, Čedo Kapor, Milan Knežević, Mićo Kolundžija, Đuran Kovačević, Lazo Krneta, Dušanka Ostojić-Gvozdrenović, Tahir Hadžović, Boško Kućanski, Slavica Kujundžić, Jovica Lazarević, Radovan Makić, Hajrija Marjanović, Rajka Mikulić, Žarko Miličević, Mladen Oljača, Salko Oruč, Vasilije Radić, Ilija Raić, Vojislav Savić, Vehid Smajlović, Ahmed Smajiš, Mustafa Šabić, Arif Tanović, Bisera Puzić-Taušan, Milan Trninić, Abdurahman Tupara i Anto Vrdoljak – Šale.	SOUR MMK "Bratstvo" Pucarevo RO Rudnik "Kakanj" u Kaknju SOUR "Svjetlost" Sarajevo
1986.	Albert Altarac, Dimitrije Bajalica, Ibro Brkić, Hiba Čehajić, Galib Čumurović, Avdo Hakirević, Adem Kovačević, Šefko Lokmić, Ekrem Maglajić, Radomir Mitrić, Pero Morača, Nevenka Novaković, Slavko Odić, Ruža Oljača, Milenko Ostojić, Lujza Pihler, Veselin Radojčić, Džemal Rezaković, Raza Tufekčić, Stjepo Vidović i Rade Zorić.	SOUR "Famos" Sarajevo RO "Tvornica obuće" Derventa
1987.	Džemal Dizdar, Ahmed Džubo, Salih Mehikić, Vukica Obradović, Vojislav Rakić, Veljko Ržehak, Mile Trkulja, Branko Vuković i Dušan Zgonjanin.	RO "Bilećanka " Bileća
1988.	Ranko Balorda, Hajrudin Krvavac, Mustafa Kušmić, Sidika Lokmić, Manojlo Maravić, Ivica Miličević, Mira Morača, Isak Ozmo, Osman Pirija i Nedim Šarac.	-
1989.	Nadija Biser – Taso, Momir Čećez, Rešad Dizdarević, Seid Huković, Franjo Kožul, Vojo Ljujić, Edhem Pabrić, Pero Raca, Izet Sarajlić i Frano Sučić.	-
1990.	Pero Gajić, Danilo Jakovljević, Boško Jović, Radovan Marušić, Lujza Pajić, Fadila Redžić, Nusret Seferović, Dara Sekulić, Ivan Stojčić i Lazo Vukota.	-
1991.	Rahela Albahari – Perišić, Mersad Berber, Milorad Ekmečić, Inga Kraljević, Salih Osmanbegović, Josip Pejaković i Ivan Sokolić.	-

IZVORI I LITERATURA:

A. IZVORI

a) Neobjavljeni izvori

Arhiv Bosne i Hercegovine (ABH), Sarajevo

- Fond: *Socijalistički savez radnog naroda SR BiH (dalje: SSRNBiH)*, Kordinacioni odbor za obilježavanje značajnih događaja i ličnosti iz političke i kulturne historije Bosne i Hercegovine. (nesređena građa)

b) Objavljeni izvori

- *Službeni list SR Bosne i Hercegovine*

c) Štampa

- *Oslobođenje*, Sarajevo

B. LITERATURA

- Rihtman Auguštin D. 1990. “Metamorfoza socijalističkih praznika”. *Narodna umjetnost*, br. 27. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku.
- Gržinić V. 2013. “Jugoslavensko trojstvo: rad, mladost i Republika”. u: *Radionica za suvremenu povijest*. Pula-Zagreb: Srednja Europa.
- Čalić Mari-Žanin 2013. *Istorija Jugoslavije u 20. veku*. Beograd: Clio.
- Petranović B. 1989. *Istorija Jugoslavije 1918-1988*. Beograd: Nolit.
- *Istorija Saveza komunista Bosne i Hercegovine*. 1990. Sarajevo: Institut za istoriju, NIŠRO “Oslobođenje”.
- Kamberović H. 2012. *Džemal Bijedić – politička biografija*. Mostar: Muzej Hercegovine.

Summary

THE “ZAVNOBiH PRIZE” – ESTABLISHMENT, CONTINUATION, SIGNIFICANCE

The “ZAVNOBiH prize” was established in 1971 and was awarded for the first time two years later in 1973, on the occasion of the thirtieth anniversary of the First Session of ZAVNOBiH. This prize was firstly awarded to individuals and later to collectives who gave a “remarkable creative contribution to the development of the Socialist Republic of Bosnia and Herzegovina”. Symbolically, the presentation of the award was connected to the state holiday of the Socialist Republic of Bosnia and Herzegovina, the 25th of November, which was established in 1969 with the goal of “permanent marking of the historical significance of the First Session of ZAVNOBiH”. This can be viewed in a specific social and political context of that time, the process of gradual strengthening of the sovereignty of federal units compared to the federal centre. The “ZAVNOBiH prize” was awarded from 1973 to 1991 and 438 individual and 25 collective prizes were awarded altogether. It is important to hint at the similarity between the celebration of the 25th of November and the presentation of the “ZAVNOBiH prize” with the marking of the Day of the Republic on the 29th of November and the awarding of the “AVNOJ prize”. Both events constituted an integral part of the culture of remembrance of Yugoslav society. From the end of the 1980-ies the prize gradually lost its importance as did the marking and celebration of the state holiday. After 1991 there is no more mention of awarding the “ZAVNOBiH prize” even though the 25th of November remained as the The Day of Bosnia and Herzegovina’s statehood, which was confirmed by a legal decree from 1995.

Key words: ZAVNOBiH, ZAVNOBiH prize, The Day of Bosnia and Herzegovina’s statehood, The Day of the Republic, 25th of November